

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**Соціальне і правове забезпечення волонтерської
діяльності в Україні в умовах безпекових викликів**

МАТЕРІАЛИ

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
27 квітня 2023 року*

Київ – 2023

УДК 342.349.3:364-322(477)

Рекомендовано до друку Вченою радою Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 5 від 27.04.2023 р.).

Соціальне і правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в умовах безпекових викликів: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. / за заг. ред. П. В. Горінова, Р. Г. Драпушка; Навчально-науковий інститут права УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 27 квітня 2023 р.). Київ, 2023. 246 ст.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціальне і правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в умовах безпекових викликів» містять короткий зміст результатів науково-дослідних робіт студентів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних працівників та наукових співробітників закладів вищої освіти, наукових установ і організацій. Збірник присвячений актуальним проблемам соціального захисту, охорони здоров'я, правового регулювання та підтримки волонтерів, а також аналізу практики застосування законодавчих та нормативних актів у цій сфері. Збірник містить цінну інформацію для дослідників, викладачів, практиків та всіх, хто цікавиться проблемами волонтерства в Україні та має намір допомогти розвитку цього напрямку в державі.

Розраховано на усіх зацікавлених проблемами волонтерської діяльності в їх соціальних і правових аспектах.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

©Автори публікацій, 2023

©Навчально-науковий інститут права, 2023

©Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023

*ДЕРКАЧОВА НАТАЛІЯ,
заступник директора з роботи зі студентами
Навчально-наукового інституту права, старший викладач кафедри
правознавства та галузевих юридичних дисциплін
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*

РОЛЬ ВОЛОНТЕРСТВА В ДЕРЖАВІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Волонтерство є важливим елементом соціальної та громадської діяльності в Україні. Волонтери допомагають людям в складних життєвих ситуаціях, підтримують важливі суспільні ініціативи, забезпечують безпеку населення в умовах війни та конфліктів.

Наразі умови волонтерської діяльності в Україні стали значно складнішими через безпекові виклики, з якими стикається країна після введення воєнного стану в державі [1]. Фактори, які призвели до збільшення активності волонтерського руху, включають зовнішню агресію, нестачу зброї, медичної допомоги та одягу для військових, внутрішньополітичну та фінансову кризи, а також посягання на суверенітет України. Волонтери ризикують своїм життям та здоров'ям, виконуючи свої обов'язки. Тому, важливо забезпечити соціальний та правовий захист волонтерів.

Хоча Україна оголосила незалежність в 1991 році, волонтерська діяльність не здобула широкого розповсюдження на території країни. Офіційне визнання волонтерської діяльності стало можливим тільки з прийняттям Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг» 10 грудня 2003 року та подальшим ухваленням Закону України «Про волонтерську діяльність» [2].

Волонтерство – це неоплачувана діяльність, яка здійснюється на добровільних засадах з метою допомоги особі, суспільству чи окремим

соціальним групам. Статус волонтера - це офіційне визнання діяльності особи, яка виділяє свій час та зусилля для надання допомоги безкоштовно та з метою досягнення громадського блага. У більшості країн, включаючи Україну, волонтерство є добровільною діяльністю, що не оплачується, і не повинна замінювати роботу оплачуваного працівника. Завдяки волонтерам багато справ, які не здійснюються державними структурами, отримують вирішення.

Загалом роль волонтерства у соціальній сфері визнана на державному рівні, що знаходить підтвердження в окремих законодавчих документах, зокрема у законах України «Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», в яких добровільна праця волонтерів визнається як необхідна та суспільно корисна [3, с. 68].

Однією з ключових переваг волонтерства є те, що воно є джерелом нових ідей та інновацій для розв'язання соціальних проблем та викликів. Волонтери, які зазвичай мають високий рівень мотивації та ентузіазму, можуть пропонувати та реалізовувати нові проекти, які допомагають при розв'язанні різноманітних проблем. Крім того, волонтерство сприяє розвитку громадської свідомості та активності.

Нарешті, волонтерство може стати інструментом залучення молоді до соціальної діяльності та активного громадянства. Молодь, яка бере участь у волонтерських проектах, навчається бути відповідальною, творчою та ініціативною, що може позитивно впливати на її майбутнє та розвиток як громадянина.

Однак, волонтерство в Україні також має свої проблеми та виклики. До таких відносяться відсутність належного соціального та правового захисту волонтерів, нестабільне фінансування проектів та необхідних ресурсів, недостатня увага державних органів до волонтерської діяльності тощо.

Одним з ключових викликів є забезпечення достатньої матеріальної підтримки та гарантій для волонтерів. Зокрема, волонтери, які займаються допомогою в зоні конфлікту на сході України, повинні мати належний захист зі

сторони держави, а також мати доступ до необхідної медичної допомоги та психологічної підтримки.

Іншим важливим викликом є забезпечення координації та співпраці між волонтерськими організаціями та державними органами, що б діяльність волонтерів була більш ефективною та систематичною. Першим таким кроком щодо розв'язання цього питання стало прийняття Закон України від 16 листопада 2022 року № 2757-IX «Про внесення змін до пункту 2¹ розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» щодо вдосконалення порядку включення благодійників – фізичних осіб до Реєстру волонтерів антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації» [4].

Також важливо забезпечити правовий захист волонтерів. Для цього необхідно розробити спеціальні нормативно-правові акти, які б регулювали волонтерську діяльність, забезпечували її соціальний та правовий захист, а також визначали відповідальність за порушення законодавства в цій сфері.

Водночас необхідно забезпечити інформаційну підтримку та просвіту громадськості щодо волонтерської діяльності та її значущості для розвитку країни. Така підтримка з боку держави може сприяти залученню більшої кількості волонтерів та створенню потужної волонтерської громади, яка була б спроможна вирішувати найскладніші виклики та завдання.

Перспективи волонтерства в Україні вкрай важливі та обіцяють багато позитивних змін в різних сферах суспільного життя. Ось декілька перспектив розвитку волонтерського руху в Україні:

1. Залучення більшої кількості людей до волонтерської діяльності.
2. Розвиток нових форм волонтерської діяльності.
3. Забезпечення фінансування волонтерських проєктів.
4. Створення доброзичливого середовища для волонтерів.
5. Розвиток волонтерства в містах та сільській місцевості.
6. Розвиток міжнародного волонтерства.

Отже, волонтерство має великий потенціал для вирішення соціальних проблем та викликів, які стоять перед державою. Важливо зазначити, що волонтерство не повинно змінювати державну політику, а бути як доповнення та підтримка до неї. Для цього необхідно створити відповідні умови для розвитку волонтерства та підтримки волонтерських ініціатив.

Внаслідок війни українське суспільство стало більш згуртованим, з'явилася патріотична свідомість та зміцнився дух спільноти, що спонукало людей шукати можливості допомагати та діяти. Волонтери України, працюючи для досягнення миру, свободи, безпеки та справедливості, демонструють позитивний приклад та надихають інших до дій.

Список використаних джерел:

1. Указ президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-4139> (дата звернення: 08.04.2023).

2. Про волонтерську діяльність : Закон України від 10.04.2011 № 3236 VI станом на 13.12.2022 / Верховна Рада України.

3. Горінов П., Драпушко Р. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження: монографія. Київ: Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/39498/Volonterska%20diialnis%20v%20Ukraini.pdf?sequence=1>

4. Закон України «Про внесення зміни до пункту 2¹ розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» щодо вдосконалення порядку включення благодійників - фізичних осіб до Реєстру волонтерів антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2757-20#Text> (дата звернення: 08.04.2023).